

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára	7 kr.

Megjelenik a „Kelet” minnennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:

Fő 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők

Az értékesbb cikkek díjaztatnak.

Köziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-bívatati:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak.

Hatszor lecsúszott ármód sor vagy annak tere 6 kr.
Bátyegid minden hírtetés után 30 kr. Nagyobb és gyakrabbi hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Orpelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasensteint et Volger (Vallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapestben: Haasensteint és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. V. hirdetések felvételi irod. Budapestben Servitátor 5. sz.

Nyilttéri cikkek

gimond sora után 25 kr. fizetendő.

A deési kiállítás.

III.

Valamennyi hazai kiállítás mindinkább meggyőz bennünket arról, hogy iparunk emelésében a társadalomra és kormányra egyike a legszebb feladatoknak, de e mellett bizonyára a legnagyobb sikernek is, a bórparterén vár. Minden feltétele megvan az országban az egészséges bórparnak, egyrészt a nagy piac benn és a keleti tartományokban, másrészt a roppant mennyiségű anyag, hogy hazánk, mint a szomszéd országok állat-tenyésztésében. A bórkiállításban annak idején mint minden keleti népnek, úgy Erdély lakóinak is megvoltak saját specialitásai, hogy többet ne említsünk, ilyen volt a néhány világiállításra is feltűntetett keltő piros kordován, a mely azonban, mondhatnók csaknem az egész magyar bórparrral elveszett. Nem szorul bizonyításra, hogy a bórók kikészítése tisztán vagy títokon alapszik. A francziák például chemicusokat küldtek ki Ázsiába a keleti bórók készítésének elérésére s ez uton árasztották el a világot a juchten, chagrin, saphian, maroquin stb. nevű franczia bórókkal. Egy, a kor színvonalán álló, szakutód-sok kezelése mellett működő, chemiai laboratoriummal kiegészített szakiskola megbecsülhetetlen szolgálatokat tehetne a hazai bórparnak, sőt e nembn legnagyobb képzettséggel bíró iparosokat bocsátván szét az országban, eddig nem is sejtett virágzásra emelhetné e nagyfontosságú iparágot.

Egy ilyen szakiparoskolának a felállítása annál kevésbé sorozható a szép álmok közé, mivel az országnak vagy mondjuk egy városnak tényleges pénzalapja is megvan reá. Igénytelen nézetünk szerint a székesfehérvári kiállítás tiszta jövedelme enél helyesebb és üdösebb célra alig volna fordítható. Ez összeg különböző ipari célokra forgácsoltatván szét, csak csekélységénél fogva is nem biztosíthat magának maradandó hatást, míg így a kormányának bizton várható segélyezése mellett elbukott bórparunk újáteremtése képezné a székesfehérvári kiállítás szép állandó emléket.

Melegen ajánljuk e tervet az intéző körök figyelmébe.

Tudvalevő dolog, hogy a kikészített bór feldolgozására meglehető ipara van az országnak s cipészeink, csizmadiaink talán

legnagyobb számmal vannak, a kik azonban fájdalom, többnyire mind külföldi bórókat dolgoznak fel, ugyannyira, hogy például egyetlen cég Kolozsvártt évenként 10—15 forint értékű bécsi bórót használ el. Ha már most a mi timáraink készítményeit tekintjük meg a kiállításokon, maguk a bór felhasználói állítják, hogy aránylag kevés javításra volna szükség, hogy a hazai bórók némely külföldi hasonló czikkkel versenyre keljenek. Kolozsvártt például az Akeszmann által kiállított barkás lóbor, a háromszor üttetett gubiosos talp; Beszterczéről Demgler Gábor bornyubőrei, Braedt Nándor készítményei, Deésről Német Lajos kitűnő bornyubőrei nem sok kívánni valót hagynak hátra egy áruk mint kiállításuk tekintetében s csak egy chemicusra volna még szükség, a ki elárulja nekik a külföldi e nemű bórók előnyeinek titkait.

A mi bórfeldolgozó iparunkat illeti, nem hallgathatjuk el az elismerést Cserna István kolozsvári szíjgyártó pompás hámjai, kantarai, Holstädter F. beszterezői jó cipői, Szilágyi Lajos kolozsvári csizmadia jó csizmai, Matucsek József és Ferenczi Ignác kolozsvári cipészek kitűnő munkái felett.

Agyagiparunkra, csaknem szósz szerint azt mondhatjuk, a mit bórparunkra, azzal a különbséggel, hogy a közönséges konyhai használatlól eltekintve, e téren még rosszabbul állunk, mint a bórparban s csak az agyagedények szállítási nehézségeinek köszönhető, hogy azon nagy számú iparosaink, a kik cserépedény készítésből élnek, még eddig tönkre nem mentek. — Az egész kiállítás csak Horváth Károly lekenzei ügyes fazékosnak nagyszámu czikkei érdemeltek figyelmet, nem annyira correctségök, mint inkább a színezés eredetisége és magasabb műalakok utánzására való törekvése által. Horváth a mázhoz szükséges anyagokat, a melyek szép színeik által, valóban feltűnők mind Deés vidékén kutatta fel s állítása szerint e közben egy nagy cement telepre is akadt. Mindenesetre kíváncs volt, hogy nagyobb töke szakértőkkel indulna meg e téren a kutatásban s ezen anyagoknak minden körülmenyek között szerfelett háládatos felhasználására. A legkitűnőbb agyag-nemekben és festékekben hazarészünk nagyon gazdag s csak vállalkozó, töke és mindenekfelett oskolákban kiképzett erők volnaának szükségese, hogy itt egy nagy kiterjedésű hatalmas agyag-iparnak vessék meg alapját.

a legnagyobb tisztaletre érdemes, vagy őoltán ki életmet, vagy én az övét.

— Azt csak beláthatod, hogy semmi kedvem nincs veled megverekedni, egyetlen örökösömmel. Az ördögbe! mié lenne akkor az örökség? Hanem, miután te mondd, tehát mély meggyőződése, hogy Corneuil asszony tökéletesen feddhetetlen erkölcsű egyéniség? De honnét az ördögből szedhetne anyád tudósításait? Ő azt állítja, hogy egyszerűen egy kaczer, becsvágyó nővel van dolgod, ki e mellett cselszövő is, és hogy egyedüli ábrándja... Itt megállva, — mondd csak, teljesen meg vagy-e a felől győződve, hogy e nő nem az „ügyes nők” fájából val? — Teljesen biztos vagy-e a felől, hogy őszintén, egész szenvedélylyel érdeklődik a Pháraok hős tettei, és Anubis, a lelkek vezére, iránt? Biztos vagy-e a felől, hogy a jól felhasználott apró alkalmak, nem hoznak-e néha nagy eredményeket létre, hogy azon nő, nem játszott-e ott alatt, a Ti sirjánál, ki nem király, egy kis szerepet, melyet egy előttem jól ismert, fiatal régiség-búvár, komolyan vett tőle? Én, a mi engem illet, azt képzem, hogy, ha e szép fiunak, ki itt előttem ül, orra görbén állana is, szeméi bágyadt fényűek s kancsalok volnának is, Corneuil asszony még is szeretné őt, azon egyszerű okból, mert fejtődjő alá vette, hogy őt egy napon Penneville grófnőnek hívják.

— Valóban, nagybátyám, őt sajnálata indit engem s igen jó vagyok, hogy még felelek beszédére. Nyomorult érdekszámtással és hiúsággal vádolni oly nőt, aminő Corneuil asszony, ki a legbüszkébb lelkű, a legnemesebb, a legtisztább érzésű nő a világon! Higgye el, pirulni kellem, hogy ennyire tévhitben van e nőt illetőleg. Elbeszélte nekem egész életét, napról-napra, óróról-órára, Isten a megmondhatója, hogy semmi nincs abban, mit rejtgetnie kelljen! Szegény, szent teremtes! Fiatalon, akarátja ellenére, atyja zarnoksága által kényszerítve, hogy nőül menjen

Ezen anyagok között különösen a cement valóságos kincs, a melyet más országokban az aranynál szorgalmasabban aknáznak, mi a deési kiállításban csupán ifj. Orbán Károly építőmester által Zilahról látott feldolgozva granit és márvány mozaikuekal alkalmas padozat — lapoknak.

A kiállítás különböző részeiből innen-onnan megemlítjük még Betegh Imrénék Felőrből pompás czírok-seprűit, a mely nálunk egy nagy menyisítségben és könnyen tenyésztető anyagnak legelső feldolgozása, s ügyes közvetítők segítségével nagy piacra számíthat s a házi-iparnak egy életképes ágát van hivatva meghonosítani. A Szőlősy és Csernyánszki cég Kolozsvárról bármely fővárosi czégnak is becsülete-re való kárpitos munkákat, Triska Ferencz szép pianókat Traugott Szalzer Beszterczéről jó fűsüket, Süss Ferdinand Kolozsvárról országszerte nagy keresetnek örvendő műeszközöket, Kaprich Károly Várpalotáról a tökély magas fokának álló festett márvány-utánzatokat, Fodor Sándor mérnök Deésről szép metszvényit, Kőck István Nyitrából egy színes mozaikuekal kirakott igen szép asztalt és szekrényt, Gáspár Antal és fiai becses székely ipartermeket, Péterfalváról egy ujparigvár igen figyelemreméltó fából gyártott mappapapírost és ugyanilyen anyagból gyümölcse sütemény, stb. árusásra szánt papírtányérokat állított ki.

A művészet Deésen sajátoságos képviselést nyert. Nagy György deési művészecsetével maga a főispán ellen intézett, mindenkit reméltetel elöltő merényletet. Maros-Vásárhelyről pedig Nemes Ödön állított ki, ugynevezett tájképeket, a melyeknek elkövetését az utolsó mázálással foglalkozó cseh gyerekek sem venné magára, de a melyek közül egyik felé nagyobb mulattatás kedvéért 260 frtot tűzött ki árának a művész, jelezni akarván azt az óriási félreértést, a mely művének becsé és saját tehetségének önmaga által történt megítélése között fennforog.

A deési állatkiállítás.

Megoyittatott 25-én és az nap közel 1000 látogatója volt ez osztálynak. Ezen tárlat is sikerült, babár az egyes csoportok aránylag nem voltak oly gazdagon képviselve, mint azt reméltünk.

egy oly férfhoz, ki arra sem volt érdemes, hogy ujjával megérintse ruhája szegélyét! És mégis, e férfnak mindent megbocsátott. Ha tudná őn, hogy mily gyöngéd gondoskodással ápolta őt utolsó perceiben!

— De, úgy tetszik, kedves, drága barátom, hogy eléggé meg volt jutalmazva ezért, miután a baldokló reá hagyta egész vagyonát.

— De, hát, ugyan kire is hagyta volna? Nem volt-e elég, mit jóvá tegyen irányában? Nem, soha nő még annyit nem szenvedett, mint ő, s nem volt inkább érdemes arra, hogy boldog legyen. Egyetlen gondolat segítette őt elviselni a keserű megpróbáltatások nehéz súlyát. Mély meggyőződés élt keblében, hogy egy napon találkozn fog oly emberrel az élet útján, ki képes lesz őt megérteni s lelke magasztosságával egy színvonalon lenni vele. — „Igen, igen, mondtam csak a minap, egy este, hittem benne, biztos voltam felőle, hogy valahol létezik oly ember és legelőször, mikor őnt megpillantottam, úgy tetszett, mintha fölismerném s így szóltam magamban: Vajjon nem ő lesz-e az!...”

Kedves bátyám, ő és én teljesen egyek vagyunk, és e gondolat lesz egész életem dicsőségge. Ő szeret engem, mondom őnek, hogy szeret, ezen nem fog többé senki változtatni, s ha őnek is tetszik, hagyjuk abba e tárgyat.

A marquis mindkét kezét fehér hajfűrtjeibe mélyeszté s így kiáltott föl:

— Mondhatom neked, Horace, hogy te vagy a gondatlanok legártatlanabbja s a szerelmese legbiszékenyebbje.

— Én kijelentem kedves nagybácsi, hogy őn a skeptikusok legmegátalkodottabbja s legkigygyit-hatatlanabbja.

— Horace, ime ez előttünk álló sphynxre és a Sekhel istennő macska orrára esküszöm, hogy a költészet oly emberek betegsége, kik még keveset éltek s nem ismerik a világot.

— És én, nagybácsi, a szobámba besütő hol-

Mint a többinél, úgy ezen kiállításra sem terjeszkedhetünk ki részlet sen, hanem egyikezőnk minden csoportból egy néhány nevezetést megemlíteni.

A vásárra nem vittlovak közül megemlítjük Pál Mihály (Szamosfalva) 2 éves szürke mén-csikóját. Szőnyi Elek (K.-Jenő) 1 két éves méncsikóját, Govrik Ferencz (Kapjon) 2 arany-sárga csikót állított ki, az egyik 3 és fél éves 161 cm. magas kancacsikó, a másik 3 és fél éves 147 cm. magas paripa csikó.

A bikák közül fölemlítjük a gr. Bethlen Sándor tulajdonát képező 3 sztenzös svájczit, Deés városát 2-öt, az egyik zsbóit, a másik n-károlyi istállóból való, Nagy Gyula Kozárvárról erdélyi fajta 2 éves felér bikaborju. Pap Miklós Kőkeéről egy szintén erdélyi másfél szten-dős és Goldstein-kastvérek Alórból egy magyarországi 2 éves bikát állított ki, ezek mindegyike a szakemberek dícséretét nyerte. De dícséretet érdemeltek azok, kik tehén őszöket állítottak ki, megemlítjük gr. Teleki Miksa örökösének kandi-lónai uradalmát, a mely különben is minden téren kiválk kiállítmányaisaival, a miért Horváth Bertalan jószágigazgató urat illeti az előismerés. Közsemlőre bocsátott 3 tehenet, melyek egy ki vannak fejlődve, hogy terjedelmök olyan, mint az ökré. Bóth Ábel (K.-Jenő) 1 két éves tehén őszót, gr. Bethlen Sándor 8 svájci tehenet állított ki stb. Hizott fejős tehenet csakis egyet találtunk, s ez a kapjoni jeles gazdász, Vóyt Jánosé.

A juhok közül kiemelésre méltók br. Wes-selényi Balás Zsibórtól, a gr. Kornis Viktoréi Szt.-Benedekről (utaszárnyak), a br. Bánffy Dezső Apanagyfaluról stb. A sertések osztályában találunk 1 fekete mangalicz kant és 2 kocczát, ifj. Szappanyos Miklós Tótórról 2 drb 2 éves kant, Bartók Józseftől (Deésakna) 1 drb magóncz (a legkövőbb a kiállítás) 3 éves, gr. Bethlen Sándortól angol korcokozákát, Torma Istvántól egy 7 hónapos (tavaszi) angol malaczt, Gyurics Pétertől (Deés) 1 éves hizott sertest.

A kiállított baromfiak közül megemlítjük az általános feltűnést keltett hamburgi kajást kakast és tyukot, 2 drb svéd ruczát, miket br. Bánffy Dezső állított ki.

Általános dícséretet nyertek Miku Györgyné (Apanagyfalva) 5 hónapos óriás nagyságu ludjai. Nagyon szépek Kovács Sámuel (Deés) a Fleche kakas és tyukja, gr. Bethlen Sándor angol fejű ludjai, Hanschild Polixena (Oláhlápos) honi fajtájú csirkéi.

dat hivom tanumul és e szép piros rózsát, mely gunyolódva tekint le önmre, hogy a skepticismus azokra van kimerve büntetésül, kik anyait éltek, hogy talán vissza is éltek az étellel.

— Én pedig esküszöm neked arra, a mi legszentebb, magára a nagy Sesostrisra akár...

— Jaj! bátyám, milyen rozsl találta el! Tudom jól, hogy ezt őnek nem lehet rosz néven venni, őn nem tanulmányozta Aegyptom történelmét, ez nem az őn szakmájához tartozik; de tudja meg, hogy ha volt valaha e világon hírnév tulbecsülve, sőt mondhatni bitorolva, úgy az ezé az emberé volt, kit őn nagy Sesostrisnak szerez ki különben nem más, mint II. Ramses. Esküdjék, ha épen úgy akar, Cheops királyra, a Beduinok legigazgatója; esküdjék Menes-re, ki Memphist építette; esküdjék III. Amenophisra, más-ként Memnoura, vagy ha inkább akarja Snófru-ra, a harmadik dyasztia utolsó előtti királyára, ki megadózatta a Kőves-Arábia nómad tribunait; de azt tudja meg, ismétlem, hogy az őn nagy Sesostris, egy nagyon középszerű ember volt, nagyon csekély érdemekkel fölruházva, ki annyira vitte az emberi hiúságot, hogy még az emlékoszlopokon is mind kitörtölte a fejedelmek, elődei neveit, hogy helyökbé, az ővét vezesse be, a mi nagy zavarokra, tévedésekre adott okot a gyöngébb elméjűeknél, a siciliái Diodorusnál különösen, és a legszomorubb s sajnálatra méltóbb vétségekhez vezetett, a történelem megírásánál. — Az őn Sesostris, édes istenem; fiatal évei egyetlen hőstettét bírta felemlíteni, csak ebben élt örökké.

Ügyessé, vagy szerencsés véletlen következtében sikerült neki egy rejtett megtámadás elől, ép bírral s fris egészségben megmenekülni. Ez volt ama nagy dicső hőstett, melyet száz-meg százszor vésetett föl mindama házak előfalára, melyeket uralkodása alatt építtetett; ez volt az ő örökös Valunyja, az ő örökön örökös Jem-mapes-e.

— Ausztia-Magyarország ellen. Az olasz Societá dei Carabinieri-egylet nemrég Voltri közelében közgyűlést tartott. Ez alkalommal Canzio ezredes, Garibaldi veje s az egylet elnöke következő napiparancsot intézett az egyleti tagokhoz: Olasz lövészek! Fegyveresen összegyűlve; aria emlékezve, hogy az olaszok vére visszavonhatatlan Olaszország megváltásának van szentelve; megmondolva azt, hogy ez a szent vállalat nincs befejezve, a mig Ausztriának Olaszországban Boszja-Herczogovinája van, melynek nove Trieszt és Trient; megvetve a dekrepidus diplomácia hasznaltan mesterfogásait és gyáva hazudozásait, melyeket minden olasz szív verése a világ szeme előtt meghazudtolt, — ti nem fogjátok abban hagyni a harci kiállást; nem fogjátok letenni a varesai, calatassini, voltunoi és bezzecai fegyvert, mig egyetlen drágakő hiányzik a vizek és hegyek gyönyörű koszorujából, melylyel a természet s a történelem a ti Olaszországotokat megkoszoruzta. Olasz lövészek! Ez az eskü legyen válaszlátok ama henczágésekre, melyekkel az ellenség önmagát s ijedelmét megalja. És legyen az a vér válasza. Az elnök S. Canzio.

— Don Carlos Franciaországban egy idő óta ismét sokat beszélt magáról. Legközelebb Anjuban Maille gróf legitimista vendége volt, mely alkalommal Lhote tábornok a sámmurei katonai tanoda igazgatója meghívta, látogatni meg az intézetet. Itt don Carlost ünneplősen fogadták; a növendékek a lovagló teremben gyakorlatokat végeztek előtte; a tábornok számos tiszt kíséretében megmutatta don Carlosnak az épület összes helyiségeit. A dolog annál nagyobb feltűnést keltett, mert Maille gróf kastélyában ugyanez időben Franciaország royalista pártjának fejei adtak maguknak találkát e ot-tan igen zajosan léptek föl. A kormány Lhoteur ellen fegyelmi eljárást indított s őt állásától fel-függesztette, don Carlost pedig figyelmeztette, hogy csendesebben viselje magát, különben kiutasítatik az országból.

A KOLOZSVÁRI IPARKAMARA jelentéséből.

(Folytatás.)

Borkereskedésünkre nézve tanácságosnak tartjuk az „erdélyi pinceszegylet” igazgatóságának a m. évi üzeletről szóló jelentéséből a főbb momentumok idézni. Az egylet alapítókéje 186 ezer frt s évenként átlag 50 ezer frt értékű bort vásárol a termelőktől. A jelentést így szól:

Csak azt mondja meg, hány győzelmet aratott, hány csatát nyert meg életben? Néger telepeket állított fel, mert szüksége volt kömviesekre, vadászatot tartatott Délén az emberekre, s az egyedüli czim, melyen dicsőséggel lehet őt emlegetni, az, hogy százhetven gyermeke volt, melyek közül 69 fia vala.

— Az ördögbe! ez is csak valami... De a végén is, mind ebből mit akarsz következtetni?

— Ebből azt következtetem, felelt Horace, ki egészen elvesztette a fő beszéd tárgy fonalt, azt következtetem, hogy a nagy Sesostris... Nem, kezdte ujból, percnyi szünet után, azt következtetem, hogy imádom Corneuil asszonyt, ki három hó lefolyta előtt nőmmé lesz.

A marquis hirtelen mozdulatlan felállt székéről, így kiáltva:

— Horace, örökösöm, és unokaöcsém jer, hogy öleljelek meg!

S midőn Horace, mozdulatlanul habozva nézett reá, a marquis folytatta:

— Még egyszer kell, hogy ismételjem? Jer ide karjaim közé, meg vagyok elégedve veled. Valóban szenvedélyed egészen megijit engem is.

Szeretem az ifjúságot, a szerelmet, s a nyilt-szívű ártatlanságot. — Azt hittem előbb, hogy e nő iránt érzett vonzalmad, csupa szeszély, egy muló képezel; de látom, hogy szíved komolyan meg van fogva, és ilyenkor nem tehetne jobbat, mint a szív hangjára hallgatni. Bocsásd meg esztelen kérdéseimet, s sőtó megjegyzéseimet. Mindaz, miket mondtam, lelkiismeretem megnyugtató-saért történt. Atyád elmondta nekem feladatomat, s én utána mondtam, mint a papagály.

(Folyt. köv.)

„Ezen nagyjából Erdély legnagyobb bortermelőiből alakult egyet főszólaló tüzte volt, maga elébe, hogy ezen országgrészek nagy mennyiségben termesztett nemesebb fajborait a világ piacokon megismertesse és forgalomba hozza.

„E munkát, mint első utató, költséget, fáradságot nem kímélve, nagy erővel hajtotta végre. Megjelent számos kiállítás s utazó ügyvédek által bejárta a szomszéd tartományokat. Mindenféllel üzleti összeköttetéseket és piacot keresve a raktáraiban felállított nemes ital számára. És sikerült a tett áldozatok árán az erdélyi borok hírelt és jó hírét megállapítania.

„Azonban a hazánkban úgy, mint külföldön beállott pangás és e miatt a kereskedelmi s főleg a luxus-cikknek általános árhanysága a borokra is kihatott. Borainkat mindenütt szívesen megitták és dícsérték, de — miként a legközelebbi párisi kiállítás is kétségbevonhatatlanul bebizonyította — igen drágának találták.

Az eddigi tapasztalatok eredménye oda megy ki, hogy a nyugat-európai piacokon tett terjeszkedési kísérleteink csak igen szűk korlátok közt sikerültek, azon okból, mert a közelebbi fekvő német, francia, sőt a királyhagontuli rész olcsóbb árait a versenyt ki nem állhatjuk, mindaddig, míg borainkat olcsóbban nem bírjuk adni.

A kamara kerület gyűmőcsészete e méltó a megemlékezés. Sok jeles pomológusunk van a törekvéseinknek sikerült valóban nemes fajokat honosítani s terjeszteni, a melyek alkalmasok nem csak a helyi szükséglet fedezésére, hanem jövedelmező kereskedelmi cikké válni, mielőtt akad néhány elemesebb kereskedő, a ki e gyümölcskereskedést szervezze, mintán alkalmas termékekben és termelőben épen nincs hiány. Mint erdélyi rész különlegessége az almák közt első helyen áll az ugynevezett pojnik, melyből különösen N.-Enyed s M.-Vásárhely vidékéről már most is szállítanak ki Aradra, sőt a múlt évben Budapestre is; darabját 3 krral szívesen fizették; aztán jó a batulin, a rejtettek több faja sat., a melyekből jó termés esetén nagy mennyiség áll a kivételre. A batulin iránt a múlt évben Bécsből is több száz mázsaért történt megrendelés. Ismételtük, ha a termelők megtanulják saját előnyükre sértetlenül szedni le s kellően begyűjteni, hogy messzire is lehessen szállítani és elválni, e cikkéből szép jövedelmi forrást nyerhetnek. Mint külön specialitást említjük meg a gyógyi almát, mely még a mai nagy kezelés mellett is annyira tartós, hogy június végén is élvezhető.

A gyümölcstermelés elterjesztésére tagadhatatlan jó befolyással lesz a községi falkolák behozatala; e tekintetben a következő adatok állnak rendelkezésünkre: 1877-ben volt

Alsó-Fehérmegyében 91 községben 4586 facsem.		
Beszt.-Naszód	88	32247
K.-Küküllő	73	7108
Kolozs	101	8699
M.-Torda	85	12765
Sz.-Doboka	188	22566
Összesen a	625	87971

A múlt évről szóló kimutatást nem kapunk kézzé, tehát a szaporodást sem jelenthetjük. Saját szerű, hogy a falusi népnél csaknem erővel kell terjeszteni a gyümölcstermelést, pedig szívesen veszi pénzben is a gyümölcsöt a mikor városba megy.

Állattenyésztés és kereskedelem.

A lótenyésztés a régebbi időkben képest nagy átalakuláson ment át. A létszám valószínűleg nem apadt, de a fajlovak tenyésztése nem is hasonlítható ahhoz, a hogy azt a forradalom találta. A régi híres méneseknek, a melyeket nem annyira spekuláció, mint nagyuri szenvedély és ambíció tartott fenn, ma már alig van nyomon. A Bánffyok, Bethlenek, Wesselényiek, Beldiek, Telekies, Eszterháziak s mások egymással versenyeztek a legjobb fajlovak tenyésztésében. Országos hírnémesek voltak Zsibón, Hadadon, Báldon, Választon, Sárosterben, Drágón, Árokaján, Választon, Bonczhidán, Berkenyesen, Báldon, Hadréven, Obráson, Gernyeszen, Sárpatokon, Berecztelkén, Sárosterben, Radnóthon, Bátoron s még más helyeken is, a melyek 10—40 kanczát számláltak. Jelenleg ezekből csak Zsibón, Hadadon, Báldon, Választon, Sárosterben, Gernyeszen s Berecztelkén léteznek ménesek. A mit azonban a lótenyésztés jobb fajta lovakban vesztett, az némileg pótolva van igás és könnyebb fajtákban. A kormány által osztott jutalmak s kincstári ménnek jó hatása elvitázzhatatlan. Mint különösen kitérő s tanulmányok által a székelő 10 érdemle kiáló gondot a kormány részéről; e fajnak tiszta épségben fenntartásáról kellene gondoskodni.

Versenyt az erdélyi részeken csak Kolozsvárt van, a mely 1857-ben nyitott s ő felsőge bókészségéből díjakra 800 aranylón dotálva, a mihez a lovaregylet egyre másra félannyi díjjal járul. Ez egyet 1857-ben alakult 192 részvényes taggal; sajnos, hogy ezek száma ma csak felnyire szállt. Ez egyet elvitázzhatatlan érdeme, hogy a nemes fajta lovak tenyésztése még ennyire is fennmaradt.

A boszniai hadjárat a lovakkal kereskedésére tavaly élénk hatással volt, a mennyiben a

kincstár mintegy 150 darab pakklovat vásárolt a működő hadsereg számára. Leginkább az ugynevezett mokánylovakat vették, a melyek ára 50—60 frt. körül állt. A szállítók 150 frtban adták be a katonai bizottságnak.

Sz arvasmarhák k a kerület élénk activ kereskedést folytat; Budapest és Bécs piacaira tekintv yes számú bizott marhát, a szomszédos megyék a Királyhagontól től szintén hízalásra, részint igás marhának jelentékeny mennyiségű ökröt szolgáltat. A keleti vasut kimutatásaiiban a kivitelben 30—45,000 darab szarvasmarha szerepel; ennek bizonyosan felénél több a kolozsvári kamarakerületből származik.

A szeszgyárak az utóbbi időben csak a marhahizalásnak köszönhetők, hogy a drága gabona s magas szeszadó mellett kár nélkül dolgozhattak. A szeszgyárak hízalásnak körülbelül 8000—9000 darab ökröt, s az egyszerre hízban lévő létszám mintegy évenként háromszor fordul meg 2800—2900 darabba megy.

Ezen mennyiség a főbb pontok közt eképp oszlik meg: legelőli áll M.-Vásárhely 2400 darab évi forgalommal, utána jó Kolozsvár 1800 darabbal, Naszód és Entrádán 1200 dbbal, Szászrégen 720, Deés 600 dbbal, Gy.-Fehérvár 360, Beszterce 300 darabbal sat. Legtöbbet hízal a Baruch J. szeszgyára, utána a Zsigmond testvéreké.

A szeszgyárakhoz hasonló, sőt néha nagyobb mennyiséget szoktak egyes vállalkozók hízalni a Mezőség Kolozsvártól Dezsizig terjedő nagy legelőin. Csak hogy itt kevesebb ökröt, mint tehenet hízalnak. Így a múlt évben hízalt legelőn

a kolozsv. mézsáros társulat	3200 drb.	tehén
László Márton N.-Iklódról	1200	„
Papp testvérek Sz.-Ujvárról	600	„
Bányai Domokos	600	„
Bányai Károly	400	„
Todorffy Kristóf	300	„
Flórian Kristóf	300	„
Sjmai Lukács	300	„
Simai Antal	300	„
Rozsman Mózes	400	„
Rozenberger Bernát Gyalu	400	„
B. Bánffy Dániel Borsáról	200	„
Papp testvérek Gyekéből	400	„
Gr. Teleky Gusztáv Tordáról	200	„
Nagy Miklós	900	„
Gajzágó Antal Kajántól	100	„

A legelőn bizott, másként „füves marhának” száma rá megy évenként 9—10 ezer drb tehén és 1200—1500 drb ökrre. Az összes hízott marha kitesz évenként 18—20,000 drbot, a melynek négyötödét Budapest és Bécs fogyasztja el, itt alig vágják le egy ötödét.

(Folyt. köv.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése. oct. 29.

Tisza Kálmán miniszterelnök a kormánybiztosok ügyében javaslatot nyújt be, mely szerint utasítsa a ház az összerfételenségi bizottságot, hogy adjon véleményt az 1876. I. t.-cikk 1. §-ának e) pontja iránt és hogy mily eljárás követendő az eme pontban érintett képviselők által és iránt? — Annak idején ki fog tüzetni tárgyalásra.

Péchy Jenő, a honosítási bizottság előadója hosszabb beszéd kíséretében ajánlja elfogadásra a honosítási törvényjavaslatot. Szederkényi Nándor nem fogadja el a törvényjavaslatot, melyet különben fölötte fontosnak tart. De épen mivel azt oly fontosnak tartja, megírja az eljárást, hogy az a betervezésétől számított husz nap alatt, már teljesen le van mintegy morzsolva. Itt is mindenben szomornan kell tapasztalnia az Ausztriával való közösséget. (Helyeslés a szélső balon.) Azon határozati javaslatot nyújtja be, hogy utasítsa vissza a t. ház a jelen törvényjavaslatot a honosítási bizottsághoz.

Hoffmann Pál szintén határozati javaslattal áll elő, mely a törvényjavaslat törvényerőre emelkedését kérelmetlen, bár meg van győződve az ügy sürgősségéről. A honosítási bizottság t. i. a törvényjavaslatot általánosságban vita nélkül és részleteiben is csak csekély módosításokkal fogadta el, úgy annyira, hogy, mint maga az előadó beismerte, pótlásokra nagy szükség van. Ő ezt fokozott mérvben látja. — De miután a plenum nem arravaló, hogy mindenféle toldozást-foltozást eszközöljen, az osztályok tárgyalásain pedig a régi, jó szokás szerint a törvényjavaslat nem ment keresztül, a hol minden képviselő előre nyilatkozhatott volna iránta: azt kívánja, hogy tényleg áll a jogügyi bizottsághoz, mely azt egy alakilag, mintülényileg rendezedje. Különösen rosszalja a törvényjavaslaton a hosszú időmortal terjedelmet (a mit az osztrák törvény 5. §-ban elmond, itt 19. §. kell hozni), a logika nélkül egymásután és a határozatlan, rossz irályt.

Sóitovszky János, a honosítási bizottságban a kisebbségi különvélemény előadója pártja nevében kijelenti, hogy hozzájárul Hoffmann határozati javaslatához.

Tisza Kálmán miniszterelnök először Hoffmannnak javaslatot. A jogügyi bizottsághoz, ugymond, nem lehet a törvényjavaslatot utasítani,

mert az oly ügyekkel van hivatva foglalkozni, a melyek a magyar korona összes területére nem egyformán terjesztendők ki és mert itt oly törvényről van szó, a melynek kötelezőnek kell lenni a magyar korona országainak egész területére: szükséges volt egy új bizottságot ezen ügyeknek megfelelően össze állítani. Ebben a bizottságban volt elég szakértő, épen a Hoffmannal egy véleményen levők közül is: megtehetők volna észrevételeket. A stilusra nézve a vélemények eltérők. Ha Hoffmann ez irányban módosított akar, lehet majd a kálma a tárgyalásnál tündökölni, mint egykor a polgári törvénykönyv javaslatánál. (Derűség.) — Szederkényi felé fordulva, tagadásba veszi, mintha a tárggyal nem foglalkozott volna eleget a közvélemény és a sajtó 1868—69 óta utal magára Szederkényire is, ki szépen el tudta mondani helyeslő vagy helytelenítő nézetait. Az osztrákokkal szemben biztosított előnyt közjogi viszonyunk indokolja. Az ellen pedig tiltakozik, mintha javaslat készítésénél a politikai menekültre való hátsó gondolat lett volna szem előtt tartva. Különben, ismétli, a részletes tárgyalásnál mindenféle indítványt meglehet tenni. Ajánlva a törvényjavaslatot elfogadásra.

Mocsáry Lajos fejtegeti a törvényjavaslat hátrányait. Nem fogadja azt el, mert az is csak jobban elősegíti az Ausztriával való közös hazát, mit egy igaz magyar soha sem ismerhet el. (Helyeslés a szélső baloldalon.) A szóban levő törvényjavaslat ellenkezik az összes magyar törvényekkel és az elnemzetietlenedés sajnálatraméltó bizonyítéka.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter polemizálva Mocsáryval bebizonyítja, hogy a törvényjavaslat megőrzi az eddigi jogokat és nem jelent közeledést az öszsommararchához.

Szilágyi Dezső Hoffmann javaslatát pártolja és bevezetgátja a törvényjavaslatiányait és fölöségeit.

Péchy Jenő „eláll”, „eláll” kiáltások közben röviden reflektál az előtte szólók beszédeire.

Szederkényi Nándor nem látván megcáfoltva az ő kifogásait, csak újból ajánlja a ház figyelmébe javaslatát.

Tisza Kálmán fölcsóválása után szavazásra került a sor, a midőn is Szederkényi és Hoffmann határozati javaslatai alig némi többséggel elvetettek és a törvényjavaslat elfogadott a részletes tárgyalás alapjául.

A részletes tárgyalás a tegnapi (csütörtöki) ülés napirendjére volt kitűzve.

Kautz Gyula kérdést tesz a kormányelnöknek, hogy mily állást foglal el a Németországgal folytatandó vám- és kereskedelemügyi tárgyalásoknál?

Helpy Ignác a monarchia külügyeinek vezetésében beállott változás iránt intéz interpellációt a miniszterelnökhöz. Különösen és szomornan állapotnak tartja azt, hogy egy alkotmányos államban egy parlamentáris, felelős miniszter eltávozik hivatalából és utódot kap — a nélkül, hogy e mindenesetre fontos körülményt csak szóval is tudtára adnák az országgyűlésnek; nem is szólva az okokról, melyek e változást előidézték.

A jelen esetben az mondják, de ő nem hiszi, hogy Andrásy belefáradt volna a miniszterségbe. Mert az eddigi tapasztalatok után van ugyan példa arra, hogy politikuskok belefáradnak a miniszterségre való várakozásba. (Élénk derűség a baloldalon); de arra még nem látott példát, hogy a miniszterségbe valaki belefáradt volna. Különben kijelenti, hogy sokkal jobbnak tartja, ha nem magyar ember a külügyminiszter; mert meg van győződve, hogy így nem lehet port hinteni a magyar ember szemébe. (Éljenzés a szélső baloldalon.)

Mindkét interpellációt közölte a miniszterelnökkel.

Tanügy.

Titkári jelentés

a kolozsmegyei tanító testület 1878/9-ik egyll. évi működéséről.

Tisztelt Közgyűlés!

Szeretett pályatársaink!

A lefolyt 1878/9-ik évi tanügyi év végén, a testületünk által ezen évben kifejtett munkásságra, s annak szép eredményeire visszatérve, örömmel állunk meg a t. közgyűlés előtt, hogy egyesületünk életében a 8-ik év alatt felmerült főbb mozzanatokat elősoroljuk, s illetőleg a közprti választmány, az állandó szakbizottságok és a vidéki körök működéséről beszámolunk. Örömmel tesszük ezt, mert bizelkedés nélkül jelenthetjük ki, hogy a folyó évben kifejtett munkásságunk eredménye semmivel sem volt csekélyebb a megelőző éveknél, sőt több tekintetben a már lankadai kezdő munkakévd [telfrissülésnek] áldásos hatását szemléltethetük.

Tantestületünk központi választmányára 1878. november hó 6-án kezd meg ténylegesen működését, s azóta tartott 13 gyűlést u. m. 10 rendes és 3 rendkívüli; melyeken összesen 151 ügyben hozott határozatot.

A választmány az 1875-ik évi közgyűlésén tárgyalta ügyrendet a jelen egyesületi évre is el-

fogadván, ennek valamint az alapszabályok 17-ik §. 1. alpon értelmeiben önmagát kiegészítette, a mennyiben a választmányi tagságot el nem fogadott Gunesch Károly kártársunk helyébe Sárdi István választá meg rendes tagjai sorába.

Itt van helyén felemlitenünk azt is, hogy Pataki Ferenc kártársunk s egyesületünk könyvtárhoz az év folyamán városunkról eltávozván, alkonytárnoki teendők teljesítésével ideiglenesen Rieger Imre bizott meg.

A most idézett személyi változások leszámításával egyesületünk központi választmánya és tisztikara az 1878-ik évi nov. hó 1-én tartott közgyűlésen megválasztott tagokból állott.

Első kötelezőségünknek tartjuk beszámolni arról, hogy az 1878-ik évi közgyűlés által a központi választmányra bizott teendőkben miként jártunk el.

A közgyűlés határozata folytán közzendő irat intézetett mindazokhoz, kiknek az 1878-ik évi közgyűlés sikerében részek volt; továbbá kiadtak az 1877/78-ik évi egyesületi tisztviselőnek a szokásos felmentő iratok.

A múlt évi közgyűlés 10-ik szám alatt hozott határozata értelmében megbízott a választmány, hogy a közgyűlésre meg nem jelent tagokat utólagos igazolásra, esetleg pedig az alapszabályok 4. §. értelmében kiírt büntetés díj befizetésére szólítsa fel. Ez ügyben a felszólítások megtörténvén, a meg nem jelentek 1 tag kivételével mindnyájan elfogadható okkal igazolák elmaradásukat. — Az említett 1 tag pedig a büntetésdíjt tantestületünk közpöntárába befizette.

Ugyancsak a múlt évi közgyűlés 5 szám határozatával tages gyűjtésére utasította a választmányt. Ez elődázatlan teendőknek egykét képezte, mivel a múlt egyesületi évvel az önként beállott, de magukat 3 évre kötelezett rendes tagok, valamint a pártoló tagoknak is kötelezettsége megszűnt. — Uj tagok gyűjtése céljából mindjárt az év elején 17 aláírási iv becsátott ki, törvényesen kiállítva u. m. a az elnök titkár és pénztárnok aláírásával s az egyesületi pecséttel ellátva, melyek részben helybeli, részben vidéki iktatóknál helyeztetek el. A visszaérkezett ívek alapján egybeállított névsor szerint a tantestület tagjainak létszáma a következő: tiszteletbeli tagja volt egyesületünknek összesen 7, alapító tag volt 64, kik mindnyájan a „Kolozs-Doboka megyei néptanítók egyletének” alapító tagjai voltak, s mint ilyenek alapszabályaink 6 §-a értelmében minden újabb fizetési kötelezettség nélkül a tantestület alapító tagjai sorába felvételtek. — Hivatalunknál fogva kötelezett rendes tagja — t. i. a kolozsvármegyei tankertület területén levő állami és községi népiskolák, felsőnép- és polgári iskolák, képeződik tanárai, tanítói és tanítónői — összesen 52; önként beállott rendes és magát 3 évre kötelezett tagja a felekezeti tanítók, tanítónők és gyermekkertésznők közül összesen 36; végül pártoló tagja volt összesen 20, — és így 179 tagból állott tantestületünk a múlt évben.

A megelőző évben, mint a mely az egyesület első három éves cyclusaának zár-éve volt, a tagok összes létszáma 190 volt; az apadás tehát nagyon kevés s ez aggodalmat nem okozhat, főleg ha figyelembe vesszük, hogy ezt az egyesületünk iránt nem oly közérőlköző pártoló tagok csekély száma okozta.

A múlt évi közgyűlés 20. számú határozatával az egyesületi szakközlöny ügyének megoldását a választmányra bízta, azon kijelentéssel, hogy lapunknak, mint az erdélyi részek egyetlen tisztán tanügyi közlönyének fenntartását jövőre is melegen ohajlja, ép azért a választmány tegyen meg minden lehetőt, annak egy anyagi mint szellemi gyámoltása érdekében.

A szerkesztést az 1879-ik évre is Kiss Sándor polg. isk. tanár ur volt szíves elvállalni, ki már több éven át szakértelemmel és kiváló tapintattal egyesületünk érdekeinek mindenben megfelelően vezette a lap ügyét.

A szerkesztő ur a legelső választmányi ülésen azon méltányos ohajlásának adott kifejezést, hogy a lapnak eddigi munkatársai a választmány által a jövőre is kéressenek fel. Mi megtörtént, s örömmel jelenthetjük, hogy a volt munkatársak nagy része továbbra is vállalkozott e fáradságos tisztre. Kedves kötelezőség teljesítünk akkor, midőn itt a választmány nevében köszönetünket nyilvánítunk azon egyéneknek, kiknek első sorban tulajdonítható lapunk szellemi sikere, ezek névszerint: Kiss Sándor szerkesztő, Váradai Károly főmunkatárs, dr. Bartók István, Hegedűs István és dr. Ince Béla rovatvezetők.

Lapunk terjesztése ügyében a közgyűléstől nyart utasítás szerint a választmány átiratot intézett valamennyi erdélyi rész tanítóegylet elnökéhez, a tanfelügyelő urakhoz, mint a kiktől a pártfogást méltán remélhethe.

E felhívásokat bár nem a legkitűnőbb, de mégis kellő eredmény kísérte. A beküldött választmányokban több tanfelügyelő ur s tanító egyesület szíves volt lapunknak a saját körében való terjesztését megígérni.

És itt kedves kötelezőség teljesítünk annak felemlítésével, hogy Moldován Gergely ur tordaranyosmegyei ngs. Kóos Ferencz brassó-fogarasmegyei, ngs. Réthi Lajos hunyadmegyei kir. tanfelügyelő urak, mint a megelőző években, ugy

ez idén is lapunkat a tankerületekben terjeszteni szíveskedtek.

A „Család és Iskola” anyagi állásáról az alább közlendő pénztárnoki jelentés közöl kimutatást, s így itt még csak azt kívánom felemlíteni, hogy ez a folyó évben, a cseres- és tisztelt-példányok, továbbá néhány készlet példány leszámításával 400 példányban jelent meg; az előfizetők száma a tavalyihoz képest növekedést mutat s lapunk a királyhagontuli részekben is, bár lassan, de mindinkább terjed, mi mindenesetre örömdetes jelenség.

Nincs egyéb hátra, mint kérnünk a t. közgyűlést, hogy méltóztatassék kimondani, lapunk tovább fennfartásának szükségességét, s utasítani az újonnan alakítandó választmányt, hogy ügy anyagi, mint szellemi támogatása ügyében minden lehetőt megtegyen kötelezőségének tekintse.

Azokon kívül, a mikről már a fennebbieken referáltunk, még két tárgy ellátását biztarránk a múlt évi közgyűlés.

Az egyik az, hogy a vidéki köröknek időnként vitatétélek közzetésének ki, e kötelezőségének a választmány eleget tett; arról, hogy az egyes köröknek minő tételek küldettek ki, a körök működésének előadásánál lesz említés téve.

A másik ügy, Zöld József gyalui kártársunknak azon indítványa volt, hogy miután a gyalui állami iskola tanítói ott külön kört nem alakíthatnak, osztásassanak be vagy a központhoz, vagy a b.-hunyadi körhöz.

A közgyűlés által a választmányra bízott a kérdés megoldása, átirat intézetett a gyalui állami elemi iskola tanító karához a végett, hogy öök maguk jelentsék ki, hogy hová hajlandók csatlakozni. Miután választmányukban a központhoz való esatoltatás mellett nyilatkoztak, továbbá, miután közgyűlési határozat értelmében a választmány utasított, hogy azon helybeli, hivatalunknál fogva kötelezett rendes tagok részére, kik sem a választmányának, sem az állandó szakbizottságának nem tagjai, s így az egyesület érdekében nem fejtettek ki eddig semmi munkásságot, tartson a nevelésügyi bizottság évenként kétszer, a köri értekezletekhez hasonló gyűlést: elhatározta a választmány, hogy a folyó egyesületi évre a „központhoz” neve alatt fennállót kört ismét szervezi. E kör működésének vezetése a nevelésügyi bizottságra ruházott.

(Foly. köv.)

A kolozsmegyei tanítótestület közgyűlése. 1879 october 30-án.

A közgyűlés d. e. 1/2 10-ór a városi tanácsteremben a helybeli tanító képezde dalkörének szabatosan előadott „Hymnus” éneklésével vette kezdetét, mely után elnök Váradai Károly polg. isk. igazgató közletszéssel fogadott e nőki megnyitó beszédet tartott.

Az előértekezleten elfogadott sorrend szerint a választmány évi jelentését olvasta fel Rieger Imre tantestületi titkár, mely jelentés lapunkban egész terjedelmében közölletik.

A titkári jelentést a közgyűlés helybenhangyó tudomásul vette.

A jelentés alapján tárgyalott az országos szövetség ügye. E tárggyban Kiss Sándor polg. isk. tanár határozati javaslatot nyújtott be a közgyűlésnek, mely szerint a közgyűlés az országos szövetség szükségességét beismeri, annak létrejöttét a megtörténtek után is óhajja, ép ezért határozza, hogy ha a III-ik egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságától a csatlakozásra ímetetlen felszólíttatnék, nemcsak saját csatlakozását jelenti ki, hanem ugyanerre az erdélyi rész tanító egyesületeket is felkéri.

E határozati javaslat hosszabb vitára adott alkalmat, melyben az előadón kívül részt vettek Váradai Károly, Paal Ferencz, Fazekas József, Kozma József, Gagy Samu, Kilyéni Endre, Rieger Imre, Spengel Ede, Turcsányi Gyula és Benedek János.

A vitaközlés után a határozati javaslat nagy szótűbbséggel elfogadott.

Továbbá az egyesületi pénztár, a könyv- és irattár, meg a tanszertár felülvizsgálására, a szavazatok beszédére és a nyilvános tanítások megisméltetésére bizottságokat küldött ki a közgyűlés.

Végre Kozma József tanítónő képezde igazgató ur, kiváló érdekeségű felolvasást tartott: „A gyermekek hibáiról”, mely után a közgyűlés felolvasnák jegyzőkönyvi közzétételét szavazott.

Az október 30-diki közgyűlés tárgysorozatába fel volt véve még az egyesületi közlöny ügye is.

E kérdés azonban tekintettel az idő előhaladottságára, az október 31-iki folytatlagos közgyűlésre halasztott.

Föl kell még azt említenünk, hogy a közgyűlésre az egyesület helyt lakó és vidéki tagjai, továbbá a tanügy iránt érdeklődő közönségből oly sokan jelentek meg, hogy a városi tanácsterem a zsúfolásig megtelt.

A közgyűlés d. u. 4 órákor a városi polg. isk. helyiségében folytatott. Vita tárgyat képezte ekkor a következő tétel: „Az ugynevezett házi ipar lehet-e népiskolai tantárgy, s ha igen,

